

כ"ד אדר א', תשע"א
28 פברואר, 2011
סימוכין: 101-02-11

אל: ד"ר שמשון שושני – מנכ"ל משרד החינוך

שלום רב,

הנדון: פיתוח מערכת לאבחון לקויות למידה עבור תלמידי החטיבה העליונה

בהמשך לדיון הקצר שנערך ביוזמתי במשרדך (27.2.2011), בהשתתפות הגבי חנה שדמי ועו"ד דורית מורג), הנני מעלה על הכתב המלצתי בנוגע למערכת לאבחון לקויות למידה עבור תלמידי החטיבה העליונה במערכת החינוך.

פיתוח מערכת ממוחשבת לאבחון לקויות למידה הוא משימה מורכבת ביותר. פיתוח מסוג זה כרוך במחקר מלווה שבו נאספים נתונים על מאות תלמידים/סטודנטים, הן בעלי לקויות למידה והן ללא לקויות. פיתוח מקצועי ומעמיק כזה צפוי לארוך כ-5 שנים לפחות והוא יהיה כרוך בעלויות גבוהות מאוד.

על כן, אני ממליצה בחום לשקול אימוצה של מערכת קיימת בארץ לאיתור ואבחון לקויי למידה -- מערכת מת"ל -- המשרתת כיום את המוסדות להשכלה גבוהה, ולערוך בה התאמות לצרכי מערכת החינוך בחטיבה העליונה.

מהי מערכת מת"ל?

מת"ל היא מערכת ממוחשבת של מבחנים ושאלונים סטנדרטיים שפותחה לצורך אבחון מועמדים להשכלה הגבוהה ותלמידים הלומדים במסגרתה, המבקשים התאמות בבחינות וסיוע בלימודים בגן לקות למידה.

מת"ל פותחה על ידי המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (מאל"ו) ביוזמה ובמימון של הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) של המועצה להשכלה גבוהה. הפיתוח בוצע בסיועם של מומחים ללקויות למידה ולווה על ידי ועדת ההיגוי של ות"ת בנושא תלמידים עם ליקויי למידה. פיתוח המערכת כלל: פיתוח 20 מבחנים, פיתוח תשתית מחשוב להעברת הנתונים ולקליטת תגובות הנבחנים, העברה ניסיונית ותיקוף המבחנים (200 נבדקים), פיתוח נורמות ארציות (500 נבדקים), פיתוח אלגוריתם ממוחשב לשקלול תוצאות המבחנים והפקת אבחנה לארבעה סוגי לקות, ופיתוח כלי עזר להטמעת המערכת ולשימוש שוטף בה (מדריכים, טפסים וכדומה). תהליך הפיתוח ארך כשבע שנים.

מת"ל הוטמעה לראשונה במאי 2007 ומופעלת כיום בכ-12 מרכזי אבחון הממוקמים ברובם במוסדות להשכלה גבוהה. עד היום אובחנו במערכת מעל ל-4000 פונים. מאז הטמעתה בוצעו מחקרים שוטפים רבים על המערכת ונאסף מידע רב בנוגע לאופן התפקוד של קבוצות קליניות שונות בכל מבחן. כמו כן, מוכנסים באופן תקופתי עדכונים ושיפורים במערכת בהתאמה לצרכי המשתמשים.

היתרונות הגלומים בהתאמת מת"ל לצרכי מערכת החינוך בחטיבה העליונה

בהינתן אב-טיפוס קיים של מערכת לאבחון לקויות למידה – מערכת מת"ל – המשמשת לצורך מתן התאמות בבחינות במערכת ההשכלה הגבוהה, קיימים יתרונות רבים להתאמתה של מת"ל עבור מערכת החינוך:

1. בקיאות וניסיון יוצאי דופן של צוות הפיתוח הן בהיבטים התיאורטיים של לקויות למידה והן בפיתוח כלים והליכים לאבחון הלקויות השונות בהלימה עם תיאוריות עדכניות.

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

1

2. קיומם של כ-20 כלי אבחון (מבחנים ושאלונים) המבוססים מבחינה תיאורטית וניתנים להתאמה בקלות יחסית לאוכלוסיות שונות, ובכלל זה לתלמידי החטיבה העליונה.
3. קיומה של תשתית ממוחשבת זמינה לאחסון המבחנים, להעברתם ולהערכת הביצוע בהם.
4. קיומן של פרוצדורות מוגדרות היטב והנחיות מפורטות לביצוע אבחון קליני של לקויות למידה. פרוצדורות אלה גובשו במהלך ההטמעה בשיתוף עם כלל המאבחנים המשתמשים במערכת ולפיכך מקובלות עליהם לחלוטין.
5. שמירה על אחידות התפישה המקצועית המנחה אבחון לקויות למידה בקרב כלל מאבחני לקויות למידה בארץ.
6. היכרות קרובה של מאבחנים רבים ושל תלמידים במגמות לאבחון לקויות למידה עם מבנה המערכת ועם התפישה המקצועית המנחה את ביצוע האבחנה. בכל המגמות קיימת יחידת לימוד המיועדת להיכרות עם מת"ל ולשימו במערכת.

לסיכום

אני ממליצה שלא לצאת למכרז לפיתוח של כלי חדש לגמרי, אלא לפנות למנכ"ל המל"גות"ת בבקשה לאפשר אימוץ מערכת מת"ל תוך השקעה בהתאמה לצרכי מערכת החינוך בחטיבה העליונה.

למיטב ידיעתי, אין בנמצא לא בארץ וכנראה אף לא בעולם, מערכת ייעודית לאבחון לקויות למידה המשתווה למת"ל מבחינת המקצועיות, הסטנדרטים הפסיכומטריים, היקף התפקודים הנבדקים, הגיבוי המחקרי ותשתית ההטמעה והתמיכה.

אין ספק שהשימוש בתשתית הקיימת של מת"ל עשוי לקצר באופן משמעותי את תהליך הפיתוח של מערכת מותאמת לתלמיד החטיבה העליונה במערכת החינוך, להוזיל לאין ערוך את עלויות הפיתוח, ולהבטיח רצף ואחידות בגישה התיאורטית והמעשית לאבחון לקויות למידה בחטיבה העליונה של מערכת החינוך כמו במערכת ההשכלה הגבוהה.

בברכה,

פרופ' מיכל בר

מנכ"לית ראמ"ה

העתק:

גב' חנה שדמי - מנהלת אגף אי שפ"י, משה"ח
ד"ר יהודית אלדור - מנהלת גף לקויות למידה, משה"ח
עו"ד דורית מורג - יועצת משפטית, משה"ח
ד"ר יואל רפ - מנהל אגף אי מבחנים וסקרים, ראמ"ה

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

2